

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken legalább egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 frt, félévre 2 frittal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az
ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ
(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz),
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
(Gamauf Vilmos, e. titkárhoz)
czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Lapfelügyelő bizottság: **Paget János** elnök; **Berde Áron**, **b. Huszár Sándor**, **Mina János**,
Szabó Samu, **Szentgyörgyi József**.

Szezska étetés.

A közelebbi időkben évről-évre szemlátomást nagyobb mérvet ölt a takarmányhiány. A szénaboglyák évről-évre kisebbednek, gyérülnek mind a nagyobb, mind a kisebb birtokokban és e miatt apad a marhalétszám, minek megint a trágyahiány és ennek a rossz gabona-termés az elmaradhatlan, természetes következése. Gabonánk nem terem, mert nincs trágyánk; trágyánk nem gyűl, mert nincs elég marhánk; marhát nem tarthatunk eleget, mert nincs mivel kiteleljük; szénánk nincs elég, mert kaszáló helyeink részint kimerültek, részint szántókká lettek feltörve; pénzünk nincs, a mivel szénát vennénk, mert gabonánk nem terem és mert eladó marhánk nincs. Oly circulus vitiosus, mely épen természetessége miatt megdöbbenő s mely hovatovább, annál veszélyesebbé válik nemcsak az egyesekre, de a közgazdaságra nézve is. Mert, ha ezen szomorú állapot csak néhány egyesnek anyagi bukását vonná maga után, még hagyján! de ha talajunk évről-évre jobban kimerül, ha nem adjuk vissza a földnek, mit tőle termő erőben évről-évre elveszünk és ha e miatt előbb-utóbb nem csak az adóképeség vesz el, hanem ezen par excellence nyers-termelő ország idővel talán oda jut hogy saját élelmi szükségleteit sem lesz képes önerejéből fedezni: hol lesz akkor a kiegészítő arcanum? quid tunc? És ezen elszomorító állapotnak oka gazdasági viszonyaink ziláltsága s gazdálkodásunk ok-

szerűtlen volta mellett egyfelől abban is rejlik, hogy nincs elég takarmányunk, nincs mit enni adjunk marháinknak.

Nem fölösleges tehát egyetlen szó sem, mit e tárgyról szólunk; nem veszett el egyetlen perc sem, mit e tárgy felől való gondolkozásra fordítunk.

Azt mondtuk az imént: „nincs elég takarmányunk, nincs mit enni adjunk marháinknak.“ A tétel első fele, fájdalom, kétségtelenül áll; de nem szabad állani a másik felének. Ha nincs elég takarmányunk: a mi van, kiméljük és szaporítjuk és erre nézve már csakugyan van egy nagyon jól kiegészítő arcanum és ez: a szezskaavágó gép.

Szezska étetéssel kimélni fogjuk a takarmányt, mert marháink nem hagynak izéket, az utolsó falásig megeszik az elébök tett illő adagokat és szaporítani fogjuk a takarmányt, mert szalmából, törökbuza kóróból, borsó szalmából, répából, pityókából stb. jól tápláló széna-értéket, pótszert fogunk nyerni.

Szezskaavágó gépre s esetleg répaforgácsoló gépre lesz szükségünk, igaz; de ezek már az első télen busás kamattal megfizetik árukat. Sok gazda előtt ujítás lesz ez, igaz, és sok gazda előítéletesen irtózik mindennemű ujítástól s különösen bárminek gazdasági gépnek használatától; de hát vajjon az eke nem gép-e, nem volt-e ujítás — annak idejében — az eke használatba vétele? És vajjon ama tartózkodó gazdák közül csak egynek is jut-e eszé-

be elhagyni az ekét és szántóföldeit ős idők módjára ásóval vagy kapával porhanyítani? És a haladás a haladni akarókra nézve is egyfelől épen amaz ósdiak által nehezítették meg, mert — egyebet nem említve — például a gazdasági gépek jelenlegi ára is azért oly magas, mert kicsiny levén a kereslet, a gyáros kényszerülve van nagyobb százalék nyereség mellett árulni gyártmányait, hogy befektetett tőkájének kamatja kikerülhessen.

Kimélni és szaporítani fogjuk takarmánykészletünket a szecska étetéssel; de ez nem az egyedüli előny, mit általa nyerünk. Marháink jól is fognak telelni. Az ígás barom teljes erőben megy a mindig szorgos tavaszi szántásnak; fejős marháink jól tejelnek tőle, borjaink, csikóink jól fejlődnek. Csakhogy, mint mindenben, úgy itt is rendet tartunk, ne bizzunk feltétlenül a mai napság többnyire megbízhatlan cselédekben, kik különösen ellenségei minden előttük szokatlannak, minden ujításnak s minden pontosságnak és különösen ne feledjük, hogy „a gazda szeme hizlalja az ökröt.”

Cselédeink kezdetben bizonyosan azt fogják jelenteni, hogy a marhák nem eszik a szecskát. Utána nézünk és úgy találjuk, hogy igaz. De azért ne dobjuk félre a szecskavágót, sőt meg se ütközzünk rajta, mert a legtöbb marha az előtte szokatlan izü, szagu és alaku eledeltől egyelőre idegenkedik, de ha megszokta, annál szivesebben fogja azt enni s egyfelől a nagy takarmánykimelésben, másfelől a marhák gyarapodásában mutatkozó haszon nagyon is megérdemli, hogy a szoktatással kissé bajlódjunk. A csikó is már jól eszi a szénát, sarjut s mégis, midőn legelőszőr teszünk elébe zabot, vagy hozzá sem nyul, vagy csak néhány szemet eszik meg belőle és mondja-e valaki, hogy a zab nem alkalmas a csikó táplálására? A szoktatásnál előnyösen alkalmazható a szecskának sós vízzel való meglocsolása, vagy némi kevés abraknak közébe vegyítése; másfelől pedig az, hogy kezdetben, mielőtt a szecskát a marhák elébe tennők, takarítsuk ki a jászlat tisztára s kissé éheztessek meg őket. Pár nap alatt hozzá szoknak s mint az abrakot, tisztára felezzik a kellő adagot.

Szecska étetésnél legcélszerűbb $\frac{1}{2}$ részben szalmát, $\frac{1}{3}$ részben törökbúza kórót és $\frac{1}{3}$ részben szénát aprítani és vegyíteni s e vegyítéket apróra

forgácsolt répával keverni össze. A répaadag mennyisége legyen körülbelül 4—5-ször olyan nehéz, mint a szecskavegyíték s legyen olyan apróra forgácsolva vagy zúzva, hogy a marhák a szecska közül ne válogathassák ki. Az egész adag mennyisége a marha életkorától, testnagyságától és étkezésétől függvén, gyakorlati általános szabályként csak annyit lehet felállítani, hogy mindig csak akkora adagot adjunk, mennyit a marha tisztára felezzik, mert a marha gyarapodására semmi sem hátrányosabb, mint ha egyszerre igen sokat teszünk elébe s a következő étetésnél a friss adagot a réginek megfűjt, benyálozott maradványára öntjük.

A szecskát adhatjuk szárazon is, de jobb azt minden darab nagy marha, vagy két borju, vagy két ló számára külön cseberben vagy deszka váluclóban hideg vízzel megáztatva adni, annyi vizet töltve rá, mennyit a szecska jól magába vesz s a fölösleget leszűrve. A forrázás vagy füllesztés emelne ugyan a szecska táperejét, talán 20—25 százalékkal is, de cselédeink értetlensége, pontatlansága s kevés ügyeszeretete miatt ritka helyen alkalmazható, minthogy a netaláni haszonnál sokkal többre mehet a szecskának rossz elkészítése vagy megromlása miatt a takarmányban, sőt esetleg a marhákban is történhető kár. A gazda pedig nem lehet mindig és mindenütt jelen, sőt még a gazdatiszt sem.

A szecskával való takarmányozásnál még egy főszabály az, hogy mindennap egyik étetésre, legcélszerűbben délre, aprítatlan, szálás takarmányt adjunk, hogy erősebb rágás a nyálelválasztást s ezáltal az emésztést elősegítse. Azért válasszuk pedig erre a déli étetést, mert cselédeink mindig hajlandók — könnyebben jutván hozzá — a kellőnél több szálás takarmányt adni; ezt pedig könnyebben ellenőrizhetjük délben, mint az estéli vagy hajnali étetésnél.

Az előbbieket után még felemlítjük, hogy szecskavágásra nagyon alkalmasak, célszerűek és tartósak az ugynevezett „amerikai szecskavágók”; répavágásra pedig legjobbak a Hornsby-féle forgácsológok vagy zúzóok. Mindenik többféle nagyságban és árban kapható a hazai gépraktárokban.

Sz. Á.

A szolnok-dobokamegyei gazdasági egyesület.

A mit lapunk minapi számában őszinte örömmel jeleztünk, az folyó évi októberhó 24-én csakugyan tényre is vált, a szolnok-dobokamegyei gazdasági egyesület megalakult és így a közigazgatásnak emelésére irányult tényezők száma ismét egy, reméljük kitartó és hatalmas factorral gyarapodott.

T. laptársunk a „Szolnok-Doboka“ e nevezetes mozgatást nagyon ügyesen szerkesztett vezércikkben tünépelve meg, kiemeljük abból a következő, bennünket közelebbről érdeklő sorokat:

„Szükséges volt nemcsak egyeseknek, hanem mindnyájunknak vagy legalább megyénk gazdaközösségének általános egyesülése, hogy így, egyik elméleti ismeretét, másik érett tapasztalatait előadva, emelkedjék mindnyájunk érdeke: a közigazgatás. Ebben rejlik a Szolnok-Dobokamegyében — immár létesültnek mondható — megyei gazdasági egyesület alakításának szükséges volta; mert a Kolozsvártt székeltő erdélyi gazdasági egyesület — korlátolt anyagi viszonyainál fogva — működését és hatását az egészre és így megyei apró gazdasági érdekeink és viszonyaink orvoslására ki nem terjeszthetvén, mint központi intézetnek azon magas hivatása — szerény nézetünk szerint —, hogy a vidéki egyesületeknek s így a miénknek is irányt, alkalmilag tanácsot és segédkezet nyújtson, — még is fennmarad.“ —

A gyűlés lefolyásáról ugyancsak a nevezett lap a következőleg emlékszik meg:

„Az alakuló gyűlés a megyeház tanácskozási termében tartatott gr. Kornis Victor elnöklété alatt. Jelen voltak: Br. Bánffy Dezső, gr. Bethlen Sándor, gr. Bethlen Károly, br. Kemény Károly, br. Diószegi Géza, dr. Szőcs Sámuel, dr. Incze Miklós, Pataki Dániel, Simó Lajos, Kászoni Sándor, Hatfaludi József, Válya Ferencz, Flott Ferencz, ifj. Novelly Antal, Róth Pál, Mózsai Sándor, Desseffy Mihály, Voith János, Weér Zsigmond, Weér György, Hye Árpád, Kovács Samu, Pánczél János, Eisenlohr Ulrich, Szabó Ferencz, Ujfalvi Samu, Vékony Gábor s még számos érdekelt.

Elnök a szép számmal jelenlevők meleg üdvözléte közt egy alkalomszerű, lelkes beszéddel az ülést megnyitotta. Ezután egy jegyzőválasztás kérdése merült fel, elnök Vékony Gábor okleveles gazdát (a kolos-monostori gazd. tanintézet kitértő sikerrel végzett volt növendékét) ajánlja és szólítja fel, ki a gyűlés által elfogadtatott. Elnök egy alapszabálytervezetet terjesztvén a gyűlés elé megvitatás és elfogadás végett, az előterjesztett alapszabály, a helyenként tett módosításokkal, elfogadtatott; a módosítások nevezetesebb pontjai:

1. Cél: „Szolnok-Dobokamegyei gazdasági egyesület“.

2. Az egyesület pecsétje: két összekötött kukuriczacső, a következő körirattal: „Szolnok-Dobokamegyei gazdasági egyesület pecsétje“ s az évszám.

3. Az egyesület célja: Szolnok-Dobokamegyében a mező- és ezzel közvetlen kapcsolatos gazdasági ipar fejlődését előmozdítani s azoknak lehető felvirágzását egyesületi erő által eszközölni.

4. Munkaköre: a gazdasági egyesület szellemi és anyagi munkásságával törekszik a keleti gazdasági viszonyok felismerése mellett, a hely- és időszertü haladhatóság irányát kijelölni, annak módját gyakorlati úton ismertetni; a gazdaság újabb vívmányainak sikeres alkalmazhatóságáról ismereteket szerezve, azokat tapasztalatai alapján, körében terjesztetni.

Br. Bánffy Dezső ő mltsága azon indítványára, miszerint az egyesület leendő helyiségében nyitassék egyszerűen egy bizományi közvetítő üzleti iroda, gabna-terményeknek és gépeknek a részvényesek részére leendő eladás- vagy vételre, melynek kezelése az egyesületi jegyző — ki egyszeresmind titkár is — kötelessége; hogy pedig a kezelést illetőleg az egyesület terhelve ne legyen, a titkár úgy az eladók, mint a vevők részéről bizonyos % honorariumban részesüljön. Remélve e tapintatos intézmény jótékony hatását, ez indítvány az alapszabályok kiegészítő részeül elfogadtatott.

A gazdasági egyesület központi helyisége Deés; az egyesület pedig alakul a) alapító, b) rendes, c) rendkívüli, d) pártoló tagokból.

Alapító tag lehet az, ki egyszer mindenkorra 50 frtot készpénzben, vagy telekkönyvezett magánkötvényekben, vagy ennek 6%-át fizeti.

Rendes tag, ki 10 évre évenként 4 frt részvény fizetésére kötelezi magát; mely kötelezettség a tag elhalálozásával megszűnik.

A rendkívüli tag ugyanazon időig évenként 1 frtot fizet.

Pártolóknak pedig mindazok tekintetnek, kik az egyesület céljára, a fentebbi kötelezettség nélkül, bármilyenü áldozattal járulnak.

Az egyesület megalakultnak tekintetik, ha együttesen legalább 50 tag, mint alapító vagy rendes aláír.

Az igazgató-választmány 5 évi időre választatik és áll: egy elnökből, két alelnökből, négy igazgatóból, egy titkárból, ki egyszeresmind az egyesület jegyzője és mint az egyesület fizetési tisztviselője, a bizományi üzletet is kezeli, s végre minden 10 tag után egy választmányi tagból. Az igazgató-választmány határozat-képes, ha az elnökön kívül 4 tagja jelen van.

Évenként az egyesület részéről egy tárlat is rendeztetik legalább Deésen, mint az egyesület központján.

Br. Bánffy Dezső ő mltsága indítványozván, hogy egy 5 tagból álló teljhatalmu bizottság az alapszabályok fogalmazása s összeállítására küldessék ki. Az indítvány általános helyesléssel elfogadtatott s a bizottságba gróf Kornis Viktor elnöklété alatt, báró Bánffy Dezső, gróf Bethlen Károly, Voith János és Kovács Samu urak kérétek fel és küldettek ki. E bizottság az alapszabályok szü-

vegezésére, a miniszteriumhoz leendő felterjesztésére, részvények gyűjtésére is egyuttal hivatva lesz.

Elnök megköszönve a jelenlevők meleg részvétét, hosszas eljenzések között az ülés véget ért. —

A fentebbiekre egyelőre csak néhány futólagos megjegyzést koczkatatva, mindenk előtt szükségfelettinek tartjuk, hogy az egyeslet hivatalnokának titkári és jegyzői czime is legyen, mert e két teendő — a mennyiben egyáltalában kétfélének mondható — a munkakör megállapításánál különben is egybeforrasztandó. A mi a bizományi üzletet illeti, annak ily módon való szervezését nem helyeselhetjük; attól félünk ugyanis, hogy vagy csak ügynöke lesz az egyesletnek, vagy pedig csak titkár-jegyzője, — mert nem hiszszük, hogy a mi viszonyaink alatt a gazd. szakképzettséggel annyi üzleti routine párosulna, mint minőt ily bizományi vállalat okvetlenül megkövetel, ha czéljának egyáltalában meg felelni kíván. Más szavakkal: külön,

valamely derék kereskedő által óhajtanók ezen ágat képviselve látni, nem pedig a titkárt ezáltal tulajdonképeni hivatásából kizavarni, sőt kedvezőtlen esetben munkakedvét is tönkre tenni. Lehet — és az ügy érdekében kívánjuk is — hogy csalódunk, de szomoru tapasztalatok példái szólnak pessimista felfogásunk mellett — sapientiasat! — Azon intézkedést, hogy évi 1 frt fizetése mellett rendkívüli tagokat is fogad be az egyeslet, nagyon czélszerűnek találjuk, mert így kevésbé tehetős gazdatársaink előtt is nyitva áll az út, a közös nagy munkában erejükhez képest résztvenni.

Ennyit egyelőre, míg a szép fejlődésnek indult derék egyesletre ismét és tüzetesen visszatérhetnénk, de addig is, meleg és őszinte köszönet a lelkes kezdeményezőknék, élükön erdélyrészi gazdáink egyik diszének: Gróf Kornis Viktornak.

T A R S A L G Ó.

Országgyűlésünk pénzügyi bizottsága

octoberhó 25-én és 26-án tárgyalta a földmivelés, ipar és kereskedelmi m. kir. miniszterium 1877 évi költségvetést; kiemljük a tárgyalásnak bennünket közelebről érdeklő részleteit, esetleges megjegyzéseinket az országgyűlési tárgyalás befejeztére tartván fenn.

A gazdaság különböző ágainak emelésére felvett 50,000 frtnál Simonyi helyteleníti azt, hogy ez összeg legnagyobb része egyes egyének segélyezésére fordittatik. Nem áll arányban a ráfordított összeggel, p. az iglói lenkésztítő s haltenyésztő intézetnél, vagy a budai vinczellérképezdénél elért eredmény. — Wahrmann előadó az előirányzatot megszavazásra ajánlja. — Molnár a dohánykiállításoktól akkor vár eredményt, ha a dohánytermelő vidékeken tartatnak. — Széll miniszter és Kenessey o. tanácsos megjegyzi, hogy az ideai kiállítás Aradon tartatott, a jövő évi Temesvárott fog tartatni. — Az előirányzat erre megszavaztatott.

A gazdasági tanintézeteknél Kautz és Csengery felhivandónak vélik a minisztert azon kérdés tanulmányozására, ha vajjon nem volna-e czélszerű ez intézeteket a közoktatási tárczához áttenni. — Kenessey o. tanácsos és Helfy a gyakorlati kiképzés szempontjából hátrányosnak vélik ez áttételt. A bizottság hosszabb vita után a Kautz és Csengery indítványa értelmében a miniszterhez intézendő felhívás mellett szavazza meg az előirányzatot.

Az állami lótenyész-intézeteknél Zsedényi elnök kérdi, elég tétetett-e a ház azon határozatának, mely a fokozatos fejlődéssel egyidejűleg ez intézetnél leszállításokat is tesz a miniszter kötelességévé. — Wahrmann előadó kiemeli, hogy részben elég tétetett e határozatnak, a mennyiben az ideai előirányzatban 28,000 frt. a leszállítás. Azonban a zárszámadások szerint a múlt évben s a folyó év első felében — a bevételeknek az előirányzat mögött nagymérvű visszamaradása folytán — sokkal nagyobb a hiány, mint felvéve volt s tisztában kell

lennünk azzal, hogy a lótenyész-intézetek 400,000 frtnál sokkal többbe kerülnek az országnak. A jelenlegi viszonyok közt s a tényleg létező áramlattal szemben kénytelen a kiadások megszavazását ajánlani, de a bevételeknél kisebb előirányzatot véli felveendőnek. — Trefort miniszter hangsúlyozza a lónak mint kiviteli cikknek nagyfontosságát hazánkra nézve.

Pulszky megjegyzi, hogy a ló kivitel hazánkból — különösen a tenyész-anyag kivitele oly nagy, hogy nem áll arányban a létező materialeval. Ha nyugat irányában — a fennálló szerződések miatt — nem lehet most ezen segíteni, mindenesetre lehetne kelet felé a nagymérvű kivitelt megakadályozni. Kérdi a minisztertől, nem teend e tekintetben intézkedéseket s a bizottság által felhivandónak véli a minisztert, hogy a kereskedelmi szerződések megkötésénél e kérdést is figyelembe vegye.

Trefort miniszter megjegyzi, hogy a kormány foglalkozik e kérdéssel s lehetnek oly conjunkturák, midőn e tekintetben intézkedések válnak szükségessékké.

Kozma min. tanácsos előadja, hogy a ló kivitel fokozatosan emelkedik ugyan, de a fennálló keresk. szerződések nem engedik annak akadályozását. S mai gazdasági viszonyaink közt nem is lett volna czélszerű annak korlátokat szabni. Ez esetben a közönség felhagyott volna a tenyésztéssel s évek mulva épen a hadsereg s honvédség adta volna meg ennek árát.

Hege dűs elismeri, hogy a kormány megtette adminisztratív uton a leszállításokat, de a bizottság azon határozatának, hogy maga az állami lótenyésztés szorítottassék lassanként a nélkülözhetetlen s magánosok által nem tenyészthető fajokra, a budgetben nincs semmi nyoma. Van ez intézeteknek luxuriosus oldala is, a mely nem tartható fenn, mert a nemzetnek, mint olyannak, nem nyújt semmi hasznot. — Kozma m. tanácsos megjegyzi, hogy már a 9-es bizottság határozata folytán megtörtént a kanczalétszám leszállítása. Egy év alatt s ez idő szeriatt további megszorításokat az ügy csorbitása nélkül nem lehetett

volna tenni. A telivér-lovak tenyésztése — azon szűk keretben, a mely fenntartatik — finanziaális szempontból is kifizeti magát.

Simon yi E. azon tényből indul ki, hogy a deficit ez intézeteknél az egy milliót mindig túlhaladja. A bevételi előirányzat merőben idealis. A lókvitel betöltése vagy csak megszorítása is rendes körülmények közt lerontaná mind azt, a mit ez intézetek által elérhetnénk s a közgazdasági szempontból minden előnytől megfosztana. Nem hiszi, hogy nagy lenne a kanczák létszámában történt leszállítás. Véget kellene vetni valami módon a visszaélésnek, mely a lóvak árverezésénél üzetik. A tenyésztés legköltségesb része a méntelepekben rejlik s ezeket az állam kezelése alól ki kellene adni, fenntartatván fölöttük az állam ellenőrzése.

Koz ma min. tanácsos megjegyzi, hogy a rendes árveréseknél soha s a telivér-lovak elárverezésénél csak egyszer történt visszaélés, de azóta gondoskodott megfelelő óv-intézkedésről a miniszterium.

Gr. Szapáry Gy. nem tartja kidobott pénznek a gazdaszat ez ágára fordított pénzt, mert az más uton sokszorosan megtérül. Azon időpontot, hogy a lótenyésztés magánosok kezébe menjen át, nem látja elérkezettnek s megszavazza a szükségletet. Megjegyzi azonban, hogy a központi felügyeletnél igen magas állású katonai egyének vannak alkalmazva s ha személyváltozás áll be, ezen állomások tán kisebb állású egyénekkel volnának betölthetők.

Gr. Zichy N. a kivitel meggátolását normalis körülmények közt egészen indokolatlannak tartaná. Helyes a cél, hogy a lótenyésztés országos segély nélkül álljon fenn, de a czéltől még messze vagyunk. A miniszterium tegye meg az intézkedéseket, melyek e cél megközelítését lehetővé teszik.

Somssich hangsúlyozza, hogy e téren sem kell mindent az államnak tenni, hanem a társadalomnak és egyéneknek közre kell az üdvös célra működnie. Ma is azt mondja, mint tavaly, hogy a mének tenyésztését az államnak csak az igazi fajlovakra kell reducálni, a többit pedig magánosok kezelésébe átadni.

Móritz az előirányzat megszavazása mellett nyilatkozik. — Helfy a lótenyésztés-intézeteket aként kívánja rendeztetni, hogy 1878-tól kezdve eltűnjék e czimen a deficit. — Zichy gr. az eddig történt megrontása nélkül nem tartja ezt ily rövid idő alatt keresztülvihetőnek. — Tisza m. elnök óhajtana ugyan e deficit elenyésztését, de ahoz nem járulna, hogy ez a felette becses lóanyag elfecsérlése utján történjék. A kivitel kérdésével foglalkozik a kormány, de ennek gátolásában a fennálló szerződések akadályozzák. — A bizottság megújítja azon mult évi határozatát, hogy a miniszterium törekedjék ez intézetnél fokozatos megtakarításokra. — Az előirányzat részletes tárgyalása folytán Wahrmann előadó indítványára a ménesbirtok-gazdaságok kiadásából 16,000, a ménesekéből 8000, a ménes-birtok-gazdaságok bevételeiből 150,000 frt töröltetett. — A lóversenyek szükségletét Simon yi törölni kívánja, a bizottság azonban Tisza m. elnök felszólalására megszavazza.

A távirda előirányzatát Wahrmann előadó megszavazásra ajánlja. — Trefort miniszter jelentést terjeszt elő a postai, távirdai nyomtatványok ügyében. — A bizottság e jelentést a posta előirányzatánál határozván tárgyalandónak, az előirányzat megszavaztatott.

A vesztegintézetek előirányzatánál Trefort miniszter jelenti, hogy a vesztegintézetek végleges szervezése tárgyában a miniszterium javaslatot dolgoz ki. — Az előirányzat, valamint a marhavész elfojtására felvett összeg is megszavaztatott.

A budapesti állatgyógyintézet azt kívánja, hogy ez intézet helyisége alakíttassék át a politechnikum számára s az állatgyógyintézetnek a számára vásárolt telken emeltessek helyiség. — A bizottság rövid vita után megszavazta az előirányzatot, Csengery indítványára kimondván, hogy nemcsak a közoktatási miniszter, de a többi miniszterek is a kezelésük alatt álló tanintézetek állapotáról jelentést terjesszenek elő.

A bányakapitányságok s a földtani intézet előirányzata változatlanul elfogadtatott.

A statisztikai hivatal szükségleténél Hegedüs és Zichy N. gróf oly dotatiót kívánnak jövőre adni e hivatalnak, hogy az feladatát teljesen betölthesse. — Keleti miniszteri tanácsosnak az áruforgalmi kimutalások beszerzésére vonatkozó felvilágosításai után a szükséglet megszavaztatván, az ülés véget ért.

Levelezés.

Az aratási eredmény Háromszék sepsi felső járásában a zab kivételével minden természetnyen nemben a közepesen jóval alól ütött ki, oka köztudomásulag a tavaszi tartós száraz meleg, a májusi fagy, az azt követett rendkívüli esőzés és viszont az arra következő tartós szárazság.

A termési eredmény a megejtett próbacsepletés szerint következő számokat mutat:

Catastralis holdanként termett átlag

búza	. 6 ⁶ / ₁₀	hectoliter,
rozs	. 5 ⁴ / ₁₀	„
árpa	. 6	„
zab	. 14	„

törökbúza-termés viszonylagos, hol jobb, hol gyengébb, hol egészen rossz, több részletet meg sem lehetett kapálni, vagy igen későn esett a kapálása.

Burgonyatermés gyenge, átlagos termés 20 meter mázsa, a közepes évek terméséhez viszonyítva, csak egyharmad termés.

Az őszi vetéshez csak Szt. Mihály napján lehetett hozzákezdeni pár napig tartó esőzés után és már el is végeztetett. Némely községekben, melyeknek talaja kötöttebb, csak kétszeri szántásba vettetett a mag.

Az őszi nagyon szép, folyvást verőfényes meleg napok járnak, az éjszakák sem nagyon hűvösek, mi a mag csírázására s kikelésére nagyon kedvező.

A gabona ára gyorsan emelkedik és általán minden élelmi cikknek jó ára van, csak hogy mindenből kevés jut a piacra s azért szűken is van a gazdának pénze.

A kir. adófelügyelőség is be akarja bizonyítani, hogy az adófelügyelői intézmény csakugyan életképes, az adó behajtása kérlelhetlen szigorral folyik, az adóvégrehajtók egymással vetekednek, hogy melyik tud nagyobb eredményt felmutatni, hogy előjárója teljes megelégedését kivívja s egy kis jutalomra is méltóvá tegye magát.

Most nem is várják be a fertály végét vagy közepét, hanem első napján már esedékes és zálogolnak s rá 15 nap múlva a zálogokat pontosan el is adják; még megérjük, hogy az év elején egyszerre az egész évi adó behajtatik, csak legyen aztán miből, mert míg a jelen évre is a földadó több mint 12% al szaporodott, addig az adóképesség emelésére illetékes helyen kevés történik.

Márk István.

EGYVELEG.

* Erdélyi gazdasági egyesület. Az erdélyi gazdasági egyesület 1876-dik év november hó 6-án d. e. 10 órakor igazgató választmányi ülést tart az egyleti irodában (belközéputca 13. sz. Gr. Mikó Imre háza), melyre a t. tagok ezennel tiszteletteljesen meghívatnak. Fontosabb tárgyak: birtokrendezés ügye, kolozsvári községi faiskola, egyleti ház vétele, az „Erdélyi gazda“ átalakítása.

* A párisi világkiállításra vonatkozólag a „Kelet“ ben a következőket olvassuk: „Trefort Ágoston — mint földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi magy. kir. miniszter — több tekintélyes egyénhez városunkban levelet intézett, melyben a miniszter ur előadván, hogy a kormány elfogadta az 1878-iki párisi világkiállításra leendő megjelenés iránti meghívást — felhívja az illetőket, hogy a kiállítás ügyét hathatós pártfogásukban részesíteni s a valamennyiünk által óhajtott sikert a közügy érdekében, a felmerülő költségekhez való hozzájárulása által, előmozdítani sziveskedjék, miután az ország jelen nyomott pénzügyi helyzetében az előmunkálatokra szükséges költségekkel a kormány nem akarja az államkincstárt terhelni, hanem magánadakozások útján akarja e kiadásokat fedezni. — Részünkről nagyon is óhajtanók, hogy hazánk a párisi világkiállításra illően legyen képviselve, de azt alig hisszük, hogy magánadakozások útján lehessen belőle valami.“ — Valóban furcsa nép vagyunk mi magyarok! Nagyban hangoztatjuk az önsegély üdvös voltát, szidjuk a kormányt, ha nem takarékos — és az első kísérletet, mely önerőnkre hivatkozik, kételkedve, fitymálva fogadjuk! Tudunkkal a kérdéses felszólítások tekintélyes és tehetős honpolgárokhoz vannak intézve és így remélhető volt, hogy sikeresebbek lesznek. A befolyó összeg az 1877-ik évi mellőzhetetlen előmunkálatokra van szánva, miután ezekre országos költségvetésünkben egy fillér sincs felvéve, a tulajdonképeni kiállítási költség csak 1878-ra fog előirányoztatni. A „Pesther Lloyd“-ban olvastuk, hogy az adakozások a központon jól folynak, reméljük, hogy a vidék sem fog hátramaradni, kivált ha a hazafias és önérzetes sajtó is támogatni fogja a fontos ügyet. Az adományokat a földmivelési miniszterium elnöki osztálya veszi át és annak idején a hivatalos lapban nyugtatni fogja.

(Sz. A.) Őszi szántás. Midőn a mostani őszi hozsuznak ígérkezik s gazdáinknak bőséges idejük van az őszi munkálatok bevezetésére, nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy az őszi mély szántás a legháládatosabb munkák közé tartozik. „Őszi szántás: fél trágyázás“ mondja a példabeszéd; és igaza van. Az őszi előkészítő szántás mélyen eszközölendő, kellő számú és irányu vízvezető barázdákkal ellátandó s boronálatlanul, érdesen hagyandó, hogy a téli fagyoknak a föld minél jobban kitéve legyen. Jó szántással az így előkészített föld tavasszal olyan lesz, mint a hamu. Az őszi előkészítő szántást leginkább meghálálják, sőt megkivánják a dinnye, a répa, a lóhere és luczerna. Nagyon előnyös továbbá a burgonyának, törökbuszának és zabnak, mely utobbinál — kivált homokos talajon — nem is kell a földet tavasszal újra megszántani, hanem a föld felszikkadása után a magot az őszi szántásra vetjük és beboronáljuk.

* A székely kivándorlás kérdéséhez. „A vándorló Erdély“ („Das wandernde Siebenbürgen“), czim alatt Hintz János ügyvéd és a brassói ipar- s kereskedelmi kamara titkára egy reánk, erdélyrészekre s különösen a székely kivándorlásra nézt igen érdekes statisztikai tanulmányt adott ki Brassóban. A munka, melyet szerényen csak tanulmánynak nevez szerzője, tiz fejezetben a népesedési mozgalmat az erdélyi részekben az 1870-ik népszámlálás alapján ismerteti s adatai annál érdekesebbek, mert szerző az erdélyi részekben észlelhető eme kivándorlási tüneményt Magyarország más vidékeinek hasonló népesedési mozgalmával összehasonlítva, valamint történelmi levezetéssel kapcsolatosan tárgyalja. Adataiból érdekesnek tarjuk kiemelni a következőket: 25—30 ezer személyre megy azok száma, a kik időnként az erdélyi részeket elhagyva, a dunai fejedelemségekben keresnek maguknak kenyeret. Ez a tekintélyes szám mindenesetre komoly megfontolásra méltó, ha nem is épen megdöbbentő, miután minden ország határszélein mindig lesz bizonyos mennyiségű kivándorlás. Egész Magyarországot tekintve egy négy szög mértföldnyi területre 10 magyar állampolgár esik átlagosan, kik a külföldre mennek vagy végleg, vagy csak ideiglen, tehát az összes itthon maradó népességnek 0.36%-a. Ez persze mint nagyon természetes népmozgalmi hullámzás eredménye, a legkevésbé sem aggálykeltő. De ha tekintetbe vesszük, hogy az erdélyi részekben a kivándorlok száma négyszög mértföldenkint 18 személyre vagyis 0.80%-ra emelkedik; s ha tekintetbe vesszük, hogy míg a kolozsvári ipar- és kereskedelmi kamará területén csak 2 távollevő személy esik ugyan egy négyszög mértföldre tehát 0.06%, addig ez az arány a brassói kamara területén — mely pedig nagyjából magában foglalja a székelyföldet is, — már 43 személyre négyszög mértföldenkint vagyis 1.90%-ra emelkedik, tehát hogy itt, a brassói kamara területéről majd minden 50-dik ember kivándorol, már akár végleg, akár csak ideiglen: ez már mindenesetre feltűnő jelenség s önkénytelenül felkelti bennünk azt a kérdést, hogy mi lehet az oka annak, miszerint az erdélyi részekben annyi ember találkozik, kik megtagadva a hazához való ragaszkodás természetes érzelmét, idegen földön keresnek boldogulást? Mert ha áll is az, hogy e kivándorlok egyrésze hazatér ismét; még

akkor sem lehet közönyös az ország közgazdasági állapotára nézve az, hogy évenként annyi ezer meg ezer tevékeny kéz munkájától meg legyen fosztva. — Különbösen kérdéses röpirat lényegileg magában foglalja azt a fölterjesztést, melyet e tárgyban a brassói iparkamara tett a miniszteriumnak a kolozsvári kamara hasontárgy felterjesztésével egyidejűleg. (N.)

(O. b.) A komlószárazakat ősszel Svédországban gyűjteni szokták, ezen szárazak azután a jövő tavaszig a vízben áztaltatnak és úgy kezeltetnek mint a len. Az így elkészített anyagból darva zsákvászonyt nyernek. — A komlókaecskből Angliában erős barna csomagoló papírt készítenek. — Nyugat-Europában a komlómaradványok mint takarmány is felhasználtnak.

(L. o. b.) A méz színe, szaga és íze különböző országok s vidéken különböző és idegen anyagoktól függ. Már a régi görögök azon mézet, mely Kretában az Ida hegyen és Attikában a Hymettuson nyeretett, mint legjobbat dicsérték. A hymettusi méz még ma is híres és Europa legtávolabbi részeibe elszállítatik, aromáját azon vidék démutka (Thymus) és szatorja (Satureja) fajainak köszönik, a mely említett növényekből gyűjtik a méhek a nektárt. — A charistoi (Euboea sziget) méz kellemes rozsállattal bír, mert a méhek szeder (Rubus) és vad rózsabokron szedik a tápanyagot. Ezen rózsaméz (rodomei új görög neve) Európában és Konstantinápolyban sok vevőt talál. Xenophon a híres görög író említi, hogy a katonák, kik Trapezuntnál a méznek nekiestek, az által megmérgeztettek volna. A méhek valószínűleg az Oleander-fa (Nerium Oleander) — mely még ma is gyakori ott — virágait látogatták. Az oleanderben éles bódító anyagok találhatók. Mindazonáltal most Trapezuntnban oly mézet nyernek, melyet Kis-Ázsiába, Persiába és Odessába elküldenek és melynek bódító hatásairól mitsem tudnak.

* A „Falusi könyvtár“ népirodalmi folyóirat első száma nagyon érdekes és változatos tartalommal megjelent. E hézagpótló vállalatot népszerű és erkölcsös irányja mellett még olvasósága is ajánlja, a mennyiben havonként egy egy 48 oldalos füzet adatik ki, melynek egyes ára 12 kr, egy évre előfizetve 1 frt 20 kr. Megrendelések és előfizetések a kiadó tulajdo-

noshoz Vass Jenő-bez Berettyó Újfaluuba intézendők, ki egyszersmint a „Sárrét“ czimű társadalmi s közmívelődési heti lapot is szerkeszti.

* Piaczi árainkat illetőleg megjegyezzük, hogy Csik-Szereda, V.-Hunyad, Naszód és Torda újabb heti vásáraitól tudósítást nem vettünk, a dévai gabonaárak 100 kilogrammonként vannak jegyezve.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Tauffer Ferencz

Kolozsvártt.

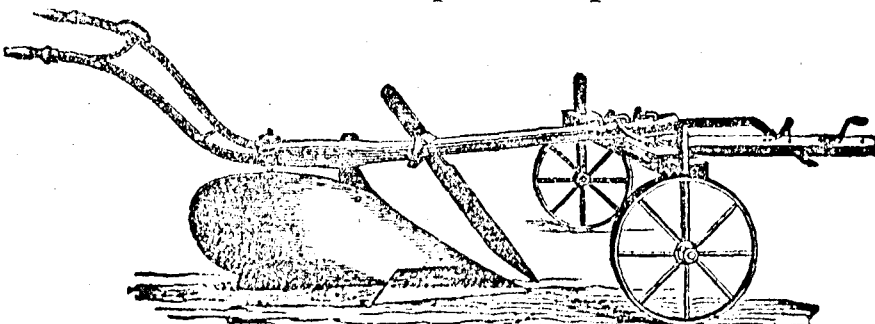
Ajánlja a már ösmeretes Mayer-féle amerikai szegszerkezetű vert vasból készült cséplő-gépjeit, kézi- és lóerőre új javítással, Mayer Trieurs konkoly választó és különböző szelelő rostáit kedvező fizetési feltételek mellett.

(3)

(44—52)

Gubicz László gazdasági gépgyára

Budapesten. Lipót-utca 41-ik szám.

Ajánlja általános elismerésben részesült kitűnő

Gubicz-ekéit,

ugyszinte magtakaróit, boronáit, rög-törőit, rostáit stb. jutányos ár mellett.

Árjegyzéket kívánatra bérmentesen küldve, megrendeléseket pontosan teljesít

Gubicz László.

(7)

(21—26)

"VICTORIA" biztosító-társaság Kolozsvártt. (Alapított 1865-ben.)

Forgalmi kimutatása: (1875. december 31.)

Összes bevételek kezdettől (1865)—1874. év végéig	o. é. 19 606,023 frt 99 kr.
Bevétel 1875-ik évben	o. é. 2 602,042 frt 73 kr.
összesen	o. é. 22 208,066 frt 72 kr.
Kifizetett károk kezdettől (1865)—1874-ik év végéig	o. é. 6.680,656 frt 27 kr.

Kifizetett károk 1875-ik évben	o. é. 793,469 frt 47 kr.
összesen	o. é. 7.474.125 frt 74 kr.

Kiosztott nyeresemény kezdettől 1875-ik év végéig	o. é. 439,738 frt 69 kr.
Évi díjbevételek	o. é. 1.000,000 frt — kr.

BIZTOSÍTÁSOK KAT FOGAD ELS:

- a) tüzkárok ellen (ha villám-csapás által okozottak is)
- b) jégkárok ellen, teljes kártérítéssel;
- c) az ember életére, minden módozatokban — és közvetiti
- d) a túlélési csoport biztosításokat.

A folyamatban lévő széna és gabonakészlet — biztosítási időnyre különösen is felhívjuk a közönség figyelmé. Biztosítatnak ugyanis tűz ellen mindenféle gabonaműek, asztalokban vagy csűrökben, úgy takarmányok is szabad ég- vagy fedél alatt. Nagyobb összegű biztosításoknál, úgy azoknál, kik jégben is biztosítottak és káruk nem volt, vagy olyanoknál, kik épületeiket is együttesen adják fel — különös kedvezmények nyújthatnak.

Tekintettel továbbá azon körülményre, hogy a cséplőgépek használata naponként általánosabb lett, minek folytán az elcséplés az eddiginél gyorsabban történik, a „Victoria“ azon kedvezményt léptette életbe, hogy azon felektől, kik gabonáikat géppel csépelteik, egy havi tartamra is fogad el aránylagos díj mellett biztosítást.

Elcséplés után a biztosítás — ha a rakodási hely és idő bejelentetik; a szemre is kiterjed. Az ügynökségek utasítva vannak, a közönségnek minden felvilágosításokkal, nyomtatványokkal szolgálni, a biztosításokat felvenni és esetleges kívánásokat ide bejelenteni.

Központi iroda: Kolozsvártt, főtér 26-ik szám.

Vezérügynökségek: Bécs, Budapest, Grätz, Prága, Szeben.

Főügynökségek: Arad, Brassó, Debreczen, Eszék, Győr, Kassa, Maros-Vásárhely, Nagy-Becskerek, Nagy-Enyed, Nagy-Szeben, Pozsony, Szeged, Temesvár és Triest.

Vidéki ügynökségek: a birodalom minden jelentékenyebb helységében.

A „VICTORIA“ biztosító társaság 10 éves működése alatt, kötelezettségének mindég hiven és pontosan megfelelvén, bizalommal hívja fel a közönséget, biztosításait jövőre is első sorban ezen tisztán hazai és minden idegen elemtől ment intézet által eszközölneni.

(1) (22—26)

„VICTORIA“ biztosító társaság.

Piaczi árak.

A héti vásár		Egy hectohter (=162 bécsi mérő)						100 kilogramm (=178.55 bécsi font)		1 köbméter (=0.14 bécsi köböl)	1 kilogramm (=1.78 bécsi font)
hely	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
ára krajczárookban											
Beszterce	sept. 25.	560	380	380	—	300	330	260	120	320	28
Brassó	aug. 5.	720	520	440	340	180	400	—	—	—	36
Csik-Szereda	sept. 13.	834	692	550	450	200	500	400	180	125	32
Déva	oct. 29.	870	740	730	520	650	500	460	150	136	30
Déés	oct. 31.	720	630	450	—	180	270	520	155	450	32
Erzsébetváros	oct. 28.	700	550	400	—	130	350	280	140	300	34
Gy.-Sz.-Miklós	oct. 28.	700	525	425	375	175	425	120	20	—	28
Fogarás	oct. 27.	760	550	430	—	215	430	250	140	350	36
K.-Fehérvár	oct. 28.	860	650	510	—	310	300	350	170	300	36
Kolozsvár	nov. 2.	810	589	485	—	230	310	270	170	500	38
M.-Vásárhely	oct. 26.	635	385	415	185	183	280	180	30	360	34
Naszód	máj. 9.	540	540	550	330	260	300	150	110	125	30
Nagy-Enyed	oct. 26.	800	600	525	—	270	300	220	60	235	36
N.-Szeben	oct. 31.	770	620	480	380	260	330	185	—	350	32
S.-Sz.-György	oct. 30.	850	675	500	330	200	460	210	80	250	28
Szamosujvár	oct. 30.	870	475	525	—	240	410	300	75	400	30
Sz.-Régen	oct. 26.	750	505	495	330	220	300	310	125	220	32
Sz.-Udvarhely	oct. 31.	750	640	560	—	250	440	200	50	300	28
Torda	oct. 7.	720	500	400	—	300	300	300	40	280	36
V.-Hunyad	oct. 14.	800	600	540	—	250	480	200	100	600	32

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjszabályzata.

	széri hirdeteskör											
	1-1		1-3		1-6		1-12		1-24		1-52	
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
10/16 lap	14	—	36	—	70	—	120	—	200	—	360	—
8/16 „	7	—	18	—	35	—	60	—	100	—	180	—
4/16 „	3	50	9	—	17	50	30	—	50	—	90	—
2/16 „	1	75	4	50	8	75	15	—	25	—	45	—
1/16 „	—	90	2	25	4	40	7	50	12	50	22	50

Azonkívül 30 kr. bányegdíj annyiszor, a hányiszor a hirdetés megjelenik.

TARTALOM:

Szecska étetés. — A szolnok-dobokamegyei gazdasági egyesület. — Társalgó. — Országgyűlésünk pénzügyi bizottsága. — Levelezés. — Egyveleg. — Hirdetések. — Piacziárak.